

A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS ÉS AZ INTERNET: NEMZETKÖZI JÓGYAKORLATOK

Prison service and the internet: international good practices

Az internet használata életünk szerves részévé vált, és forradalmasította a kommunikációt, a tanulás és az egymással való kapcsolattartás módját. A net tudatos alkalmazása azonban nemcsak a civil emberek, hanem a börtönökben dolgozó személyi állomány és a fogvatartottak mindennapi életét is megkönnyíthetné.

Tanulmányunk fő célkitűzése az internet jelentőségének körüljárása a bv. szervezet kontextusában. Tekintettel arra, hogy a világháló használata szigorúan szabályozott környezetet igényel a visszaélések és az újabb bűncselekmények elkerülése érdekében, elengedhetetlen, hogy a börtönök megfelelően felkészüljenek a web biztonságos és etikus használatának elősegítésére.

Kulcsszavak: internethasználat, nemzetközi, jógyakorlatok, PrisonPC, PrisonCloud

The use of the internet has become an integral part of our lives, revolutionizing the way we communicate, learn and connect with each other. The conscious use of internet could make everyday life easier not only for civilians, but also for the staff of the prison service and inmates as well.

The main objective of our study is to explore the importance of internet in the context of the prison service. Given that the use of the web requires a strictly regulated environment to prevent abuse and new crimes, it is essential that prisons are adequately prepared to promote the safe and ethical use of the web.

Keywords: use of internet, international, good practices, PrisonPC, PrisonCloud

Bevezetés

Az online tér alkalmazása ma már szinte minden területen elengedhetetlen. A technológia folyamatos fejlődése a fogvatartotti kapcsolattartási formák változását idézte elő. A korábbi papíralapú kapcsolattartási formák már elavult, lassú rendszerré váltak. A büntetés-végrehajtási szervezet technológiai fejlesztések során lehetővé tette a fogvatartottak részére a Magyar Telekom Nyrt. által biztosított hálózaton működő telefonok alkalmazását.¹ Majd a közelmúltban kialakult világjárvány miatt a fogvatartotti kapcsolattartás elősegítése érdekében a bv. kialakította a Skype-hálózaton történő elektronikus videóhívás lehetőségét.²

Tanulmányunk első részében arra vállalkoztunk, hogy részletesen bemutassuk azokat a nemzetközi gyakorlatokat és szabályozási modelleket az internethasználat területén, amelyek elősegíthetik a magyar büntetés-végrehajtási rendszer fejlesztését.

A reintegráció és a technikai fejlődés jelentősége

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 83. §-a fejt ki a szabadságvesztés végrehajtásának elveit, melyek közül kettőt emelnénk ki: a normalizáció³ és a reintegráció elvét.⁴ A két említett alappillér azt szolgálja, hogy a fogvatartott a külvilági élettől a lehető legkevesebb legyen elválasztva, valamint a büntetése elérje a célját és a fogvatartott társadalomba történő visszailleszkedését elősegítse, miközben a végrehajtás biztonsága se legyen veszélyeztetve.

A társadalomba való visszailleszkedés elősegítését a bv. célként tűzte ki maga elé. Ahogy arra már korábban is felhívtuk a figyelmet: „Ezen elvárásnak már korábban is igyekeztek megfelelni a büntetés-végrehajtási intézetek, melyek a rendszerváltás óta törekednek beépíteni működésükbe a reintegráció eszközeit, így például a munkavégzést, az oktatást, a sport- és kulturális programokat, a terápiás foglalkozásokat, a vallásgyakorlást, a családi kapcsolatokat támogató programokat.”⁵ Elmondható, hogy a reintegrációs programok tekintetében a bv. szervezet igen széles eszközrendszerrel rendelkezik.

1 35/2020. (VII. 16.) BVOP utasítás a Telekom hálózatos, nem nyilvános mobil távközlési szolgáltatás fogvatartottak részére történő működtetésével kapcsolatos feladatokról

2 29/2021. (V. 19.) BVOP utasítás a telekommunikációs eszköz útján történő elektronikus kapcsolattartás eljárásrendjéről

3 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 83. § (6)-(8) bekezdés

4 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 83. § (1) bekezdés

5 Hegedűs J., Ivaskevics K. (2016)

A büntetés-végrehajtás sajátos követelményei és szabályozásai miatt a nevelési tevékenységek során az informatikai fejlődés a külvilághoz képest elmaradt. A szabadságvesztés-büntetés letöltését követően a szabadult elítélt rendszerint nem fogja ismerni a technikai vívmányokat, melyek már a külvilág mindennapjainak részévé váltak.

Az elítélteknek nincs arra lehetőségük, hogy olyan képzésen vegyenek részt, melyek a technológiai elszigetelést próbálnák feloldani. Véleményünk szerint nem lehet bízni a sikeres fogvatartotti reintegrációban, hogyha nem biztosít számukra a rendszer olyan lehetőséget, mely során lépést tud tartani az elítélt a külvilágban található fejlődésekkel. Ennek az elszigeteltségnek a feloldására több külföldi intézetben tettek már megfelelő lépéseket. Számos kutató vizsgálta a számítógépek és az internet börtönbeli használatát. A legtöbb külföldi büntetés-végrehajtási intézetben a fogvatartottak munkaügyi, oktatási, jogi vagy képzési célból hozzáférhetnek a számítógépekhez. Míg ez a hozzáférés túlnyomórészt oktatási központokra vagy kijelölt helyiségekre korlátozódik, egyes büntetés-végrehajtási létesítmények lehetővé teszik a fogvatartottak számára, hogy hozzáférjenek a zárkaikban lévő számítógépekhez.

A külföldi jogyakorlatok

A rendelkezésre álló szakirodalom alapján a fogvatartottak internet hozzáférése erősen korlátozott a világ országainak nagy részében, de elmondható, hogy némely állam a technikai fejlődéssel lépést tud tartani.

Norvégiában kevesebb korlátozás vonatkozik az elítéltekre, bár az internet használatához továbbra is limitált a hozzáférés. Míg Ausztráliában az internet-hozzáférés tilos a fokozott biztonságú börtönökben, addig a nyitott börtönök nagyobb hozzáférést tesznek lehetővé a zárkában, oktatási központokban és börtönök „internetkávézóiban” elhelyezett számítógépekről.

Általánosan elmondható mindegyik fejlődéssel lépést tartó állam szabályozásáról, hogy a fogvatartottak használhatják az internetet oktatási és kapcsolattartási célokra, de bizonyos tartalmak továbbra is le vannak tiltva, a bűncselekmények pedig naplózásra kerülnek, visszaélés esetén a jogosultságokat visszavonják.

Belgium

Belgiumban a „PrisonCloud” nevű „biztonságos” digitális szolgáltatást használják a börtönök zárkaiban. Úgy néz ki, mint egy tipikus internetes böngésző, amely hozzáférést biztosít számos szoftverhez, televíziós csatornához és filmhez, telekommunikációs

csatornákhoz, asztali programokhoz és e-learning átjárókhoz. A szolgáltatás főfejlesztője⁶ szerint a rendszer különféle kategóriákon keresztül kínál webes hozzáférést, mint például az egészségügy, álláskeresés, elektronikus tananyag és további más lehetőségek, ahol a biztonság kulcsfontosságú. Ez a rendszer hozzáférést biztosít a belső hálózathoz is.

A fogvatartottak a korábban említett digitális szolgáltatások mellett a zárkájukban kapcsolatba tudnak lépni a felügyeletet ellátó személyzettel, elektronikus levelet írhatnak hozzátartozóiknak vagy akár telefonhívást kezdeményezhetnek. Az intézet vezetői általános jogkört kaptak a szolgáltatás korlátozásával kapcsolatban. Ők döntenek el, hogy a fogvatartottak mely témákban küldhetnek üzenetet a börtön állománynak, vagy milyen korlátozások érvényesek az elítéltek elektronikus rendszeren történő kapcsolattartására.⁷

Az alkalmazásban a fogvatartottak részére a rendszerben nincs URL sávja, ezért ez a megoldás képes letiltani az összes gombot és űrlapmezőt anélkül, hogy megtagadná a lehetőséget a kiválasztott „fehérlista”⁸ weboldalakon található videók olvasására, hallgatására vagy megtekintésére. A Steven van de Steene-el⁹ készült interjú során kiemelte, hogy a rendszer használatához elengedhetetlen a fogvatartottak differenciálása. Például: egy fogvatartott állást keressen néhány hónappal a szabadulása előtt, de nincs értelme annak, hogy valaki, aki élethosszig tartó börtönbüntetést kapott, kint keressen munkát.¹⁰

Az ilyen modern technikák bevezetésével az elítéltek online tanfolyamokon vehetnek részt, amelyek segítségével új készségeket sajátíthatnak el és felkészülhetnek a szabadulás utáni életre, valamint a külvilág technikai fejlődését is nyomon tudják követni.

Az internet használata az előbbieket miatt a börtönbeli oktatás során fontos szerepet játszhat.¹¹ Az online képzési platformok lehetővé teszik az elítéltek számára, hogy új készségeket sajátítsanak el, például informatikai ismereteket vagy nyelvtudást szerezzenek. Ezen kívül a világhálón keresztül hozzáférhetnek oktatóanyagokhoz és forrásokhoz, amelyek segíthetnek az edukáció hatékonyságának növelésében.

A rendszer működését tekintve, amikor a fogvatartott az intézetbe kerül, akkor létrehoznak neki egy digitális bejelentkezési fiókot. A bv. ezt követően információkat gyűjt a befogadott elítéltről és ennek alapján beállítják számára a rendszert, majd

6 <https://theconversation.com/despite-public-outrage-web-access-for-prisoners-isnt-a-luxury-item-heres-why-88803>

7 Robberechts, J. (2020) p. 11.

8 A fehérlista egy olyan szűrési beállítás, amely során csak a rendszergazda vagy a szerver irányításáért felelős személy engedélyezi azokat az internetes oldalakat, amik elérhetőek, minden egyéb webhely le van tiltva.

9 Korábban IT igazgatóként vezette a belga PrisonCloud tervezését, fejlesztését és megvalósítását a Szövetségi Közszolgálati Igazságszolgáltatás számára.

10 Knight, V. (2017)

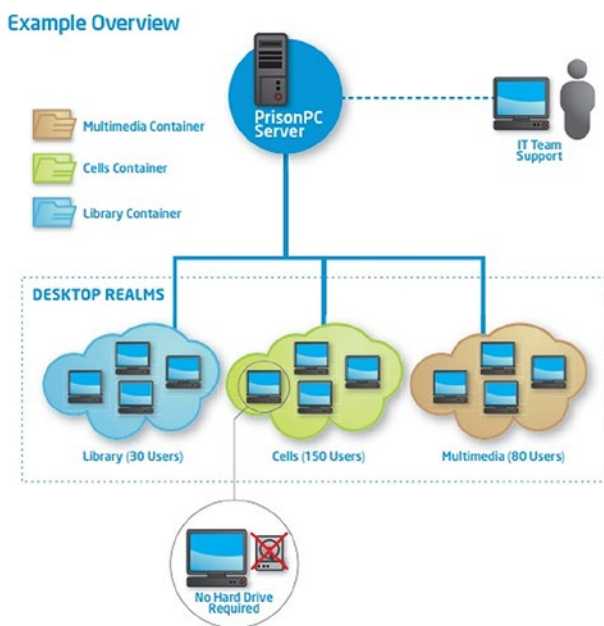
11 Online tankönyveket olvashatnak és a tananyaggal kapcsolatban tudnak információt szerezni.

a fogvatartott használhatja a PrisonCloud programot az általa választott nyelven (holland, francia vagy angol). Fontos megjegyezni, hogy minden befogadott személy hozzáférést kap a digitális platformhoz és annak szolgáltatásaihoz, csak a rendszer használatának korlátozottsága változó a fogvatartott egyéni viselkedése alapján.¹²

Ausztrália

Ausztráliában csak néhány büntetés-végrehajtási intézet teszi lehetővé a fogvatartottak számára, hogy számítógépeket használjanak, amit PrisonPC: Secure Prisoner Interactive Learning System¹³ névre kereszteltek.

1. ábra: A PrisonPC rendszer működési elve¹⁴

Ausztráliában komolyan veszik az e-tanulás lehetőségét, és sok börtönben táblagépeket is biztosítanak a fogvatartottaknak online tanfolyamokhoz és különböző készségfejlesztésekhez. Belgiumhoz hasonlóan ezek az eszközök is erősen le vannak korlátozva. Míg az elítéltek digitális hozzáféréssel rendelkeznek, az interneten való böngészés teljes szabadságát megtiltják. Az elítéltek zárkájukban igénybe vehetik az internetet tanulási, jogi vagy reintegrációs célokra. Bár nem minden fogvatartottnak

¹² Robberechts, J. (2020) p. 12.

¹³ Bagaric, M., Fischer, N., Hunter, D. (2017) p. 286-287.

¹⁴ Forrás: <https://www.prisonpc.com>

lesz hozzáférhető,¹⁵ emellett a rendelkezésre állás az intézményeken belül és azok között változik. A PrisonPC rendszer zárolt és centralizált kontrollt alkalmaz minden program és alkalmazás esetében.

A zárakban lévő számítógépekről nem lehet anyagokat letölteni, és nincs hozzáférés az operációs rendszerhez vagy a szoftverekhez sem. A fogvatartottak nem tudnak telepíteni programokat, így nem tudják manipulálni az alkalmazásokat vagy elrejteni a dokumentumokat. A szoftver korlátozott internetes hozzáférést biztosít, amely csak meghatározott és engedélyezett oldalak megtekintését teszi lehetővé. A rendszert felügyelő személyi állományi tag időről időre ellenőrzi ezeket az oldalakat, hogy észlelje a tartalom esetleges módosításait. Emellett a fogvatartottaknak rendelkezésére áll egy biztonságos e-mail rendszer is, amely csak előzetesen jóváhagyott címekkel történő kommunikációt tesz lehetővé.

Az összes elektronikus levél átmegy a „fehérlistás” kulcsszó szűrőn, ami lehetővé teszi, hogy az ellenőrző személyzet áttekintse az üzeneteket a kézbesítés előtt, és tetszés szerint hozzáférjen az archivált e-mailekhez.¹⁶ Az eszközök egy ellenőrző rendszeren keresztül egy börtönszerverhez vannak kapcsolva, és az őrköt riasztják, ha egy fogvatartott megpróbálja feltörni a rendszert, a táblagépet vagy a PrisonPC-t tiltott célokra használni.

Az ilyen biztonsági intézkedések oda vezettek, hogy egyes országok ezen a rendszeren alapuló bizalmat kaptak a rács mögötti digitalizálás felé. Ez a rendszer könnyen kezelhető a személyzet számára, és nem igényel magas szintű informatikai vagy számítógépes ismereteket.

Amerikai Egyesült Államok

A fogvatartottak kommunikációs eszközökhöz és internethez való hozzáféréseinek egyik fontos eredménye, hogy hatékony motiváló eszköznek bizonyult az amerikai börtönökben. A philadelphiai börtönök például ösztönző alapú tanulási platformot használnak, ahol pontokkal és bizonyítványokkal jutalmazták a felhasználókat különböző oktatási és viselkedési célkitűzések eléréseért. Egy meghatározott pontmennyiség után az összegyűjtött pontok ingyenes szórakozási lehetőségekre is beválthatók.

A tapasztalatok azt mutatták, hogy ez a programrendszer még azokat az elítélteket is motiválta, akiket korábban nem érdekelt az oktatás, vagy viselkedésük nem volt teljes

15 Biztonsági szempontból, a kockázatok csökkentése miatt.

16 Bagaric, M., Fischer, N., Hunter, D. (2017) p. 286-287.

mértékben szabálykövető. Az Ohioi Rehabilitációs és Javítási Minisztérium¹⁷ egy olyan rendszert dolgozott ki, amely bizonyos fokú és korlátozott webes hozzáférést biztosít a fogvatartottak számára. 2005-ben az intézetek elkezdtek korlátozott online elérhetőséget biztosítani, annak ellenére, hogy kétségeik voltak ennek biztonsági vonatkozásaival kapcsolatban. Az internetezés közvetlen felügyelet mellett egy különálló teremben történhetett, ha a fogvatartott egy jóváhagyott oktatási vagy képzési programban vett részt, amely online hozzáférést igényel.

Az elítéltek akkor kaptak internetezésre lehetőséget, ha 90 napig nem követtek el szabályszegést, majd a programban való részvétel során egyértelmű nyilvántartást vezettek a pontos használatról. Az ohioi központi iskolarendszer felügyelője vagy meghatalmazottja ellenőrzi és jóváhagyja azokat a webhelyeket, amelyekhez a fogvatartottak hozzáférhetnek az oktatás során. Nem vehetnek részt a programban azok a bűnelkövetők, akik szexuális jellegű bűncselekményekért, vagy bármilyen internet-vagy számítógép használattal járó bűncselekményért lettek elítélve. Míg a biztonsági követelmények fáradságos folyamattá teszik a kurzusok tartalmának frissítését, az Ohioi Rehabilitációs és Javítási Minisztérium olyan portált alakított ki, amely közvetlen online hozzáféréssel segíti az oktatási személyzetet a tartalom és az erőforrások könnyebb hozzáadásával, valamint a hallgatók munkájának feltöltésével és letöltésével.

A tanszék jelentése szerint a részt vevő fogvatartottak digitális írástudásának készségei és önbizalma nő, és a hallgatók több mint 80%-a elvégzi kurzusait.¹⁸

Későbbiekben az oktatásban való részvételt fogvatartottak számára kibővítették a különböző támogatói hálózatokhoz való hozzáféréssel. Ez különösen fontos azon elítéltek számára, akik a börtönbüntetésük miatt elszigetelődtek a családjuktól és barátaiktól. Az efféle igények fejlődésével lépést tartva, 2007-ben vezették be az Amerikai Egyesült Államokban a Trust Fund Limited Inprison Computer System¹⁹ (a továbbiakban: TRULINCS) nevű számítógépes rendszert, amely lehetővé teszi a fogvatartottak számára, hogy kapcsolatba lépjenek a külvilággal. Célja, hogy korlátozott számítógépes hozzáférést biztosítson a fogvatartottaknak, beleértve az interneten keresztüli elektronikus üzenetküldés és fogadás lehetőségét.²⁰

A program részben arra szolgál, hogy segítse a fogvatartottakat a társadalomba és a családi közösségbe való visszailleszkedésük során. Az elektronikus üzenetküldés ma már

17 Ohioi Rehabilitációs és Javítási Minisztérium hivatalos oldala: <https://drc.ohio.gov>

18 Bagaric, M., Fischer, N., Hunter, D. (2017) p. 281.

19 Amerikai Szövetségi Börtönhivatal hivatalos oldala, TRULINCS rendszer működése: <https://www.bop.gov/inmates/trulincs.jsp>

20 Szövetségi bűnügyi védőügyvédek és börtöntanácsadók oldala, Corrlinks rendszer működési leírása: <https://federalcriminaldefenseattorney.com/prison-life/corrlinks-inmate-email-trulincs/>

a legtöbb amerikai otthonban és vállalkozásban a kommunikáció alapvető formájává vált, és emiatt segíthet a fogvatartottaknak a családjukkal való kapcsolattartásban. A családi kötelek megerősítése vagy helyreállítása segíthet a fogvatartottaknak a sikeres reintegrációban, ezáltal csökkentve a visszaesés kockázatát.

Az elítéltek csak a korábban említett rendszeren keresztül, az engedélyezett névjegyzékben szereplő személyekkel kommunikálhatnak. A levelező partnereknek pedig a „Corrlinks”²¹ elnevezésű internetes felületet kell használniuk a kapcsolattartáshoz. Mindegyik korábban említett alkalmazás mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI) alkalmazásával ellenőrzi a kiküldött és az érkező üzeneteket. Az ellenőrzés során az esetleges veszélyforrásokat kiemeli és egy személyi állományi tag részére továbbítja kontroll tevékenység céljából. Ezzel a módszerrel a tiltott kapcsolattartás esélye lecsökkent. Az interneten keresztüli kapcsolattartás segíthet a fogvatartottaknak abban, hogy kevésbé érezzék magukat elszigeteltnek, és érzelmi támogatást nyújthat számukra a börtönben töltött idő alatt.

A megengedő szabályozás mellett az Amerikai Egyesült Államokban nagyon szigorúan veszik a kapcsolattartás korlátozottságát és kontrollálását.

Az online tér alkalmazásának szabályait megszegőkkel szemben példa statuálása végett egyre nagyobb mértékű büntetéseket szabtak ki. 2013-ban 500 dolláros bírságot kapott az a fogvatartott, aki tiltott helyen posztolt, 2014-ben már magánelzárással büntették ugyanezt a cselekményt, míg 2015-ben egy több tagból álló csoportot több mint 1 évtizednyi magánelzárással büntettek.²²

Ukrajna

Az online platformok kapcsolattartási és oktatási lehetőségein túl további opciókat biztosítanak az elítéltek számára a kreatív önkifejezésre, ezáltal segíthet a fogva lévő személyeknek abban, hogy a börtönön belül is kapcsolatban maradjanak a hobbiikkal vagy érdeklődési köreikkel. Továbbá az önreflexió és az önfejlesztés segédeszközeként is használható azáltal, hogy a fogvatartottak számára hozzáférést biztosít különböző forrásokhoz, mint például online kurzusokhoz vagy blogokhoz, melyek mentális egészségügyi témákról szólnak.

Ukrajna Igazságügyi Minisztériuma által kiadott, a fogvatartottak globális internethez való hozzáféréseinek megszervezésére vonatkozó, eljárás jóváhagyásáról szóló rendelettel²³

21 Corrlink rendszer hivatalos honlapja: <https://www.corrlinks.com/Login.aspx>

22 Bagaric, M., Fischer, N., Hunter, D. (2017) p. 281.

23 ПОРЯДОК організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет

2017-ben szabályozták a börtönben fogvatartott személyek internet használatát és módját. A kiadott jogszabály mellékletei között szerepel az általuk jóváhagyott weboldal témák szerinti felsorolása, mely inkább a fogvatartottak művelődési, jogi képvisleti és szabadidős tevékenységét hivatott elősegíteni. Ilyen elérhető weboldalak például: *„Ukrajna állami hatóságainak hivatalos weboldalai, állami intézmények, más országok hivatalos honlapjai, nagykövetségeik, helyi önkormányzatok hivatalos honlapjai, a bejegyzett tömegtájékoztatói eszközök honlapjai, nemzetközi szervezetek honlapjai, oktatás és a tudomány területéhez kapcsolódó intézmények és szervezetek honlapjai, különösen az oktatási intézmények honlapjai, kulturális és művészeti szférához kapcsolódó intézmények, szervezetek honlapjai, sport weboldalak, kreatív weboldalak, jogi weboldalak.”*²⁴

A honlapok, amelyeket elérhetnek, egy szűrőrendszeren mennek keresztül, ahol minden apró változtatást követően újra engedélyezni kell a hozzáférésének lehetőségeit. Továbbá az ukrán korrekciós kódex 107. cikke kimondja, hogy a fogvatartottaknak joga van többek között rokonokkal és más személyekkel való találkozásra, valamint a levelek cseréjére, illetve a börtönökön kívüli személyekkel folytatott mobil kommunikáció révén az internet használatához. Ez azt jelenti, hogy az e-mail rendszerek, a karitatív és az önfeljesztő platformok használata lehetővé teszik a fogvatartottak számára, hogy e nélkül kommunikáljanak családtagjaikkal, az ügyvédekkel és más szakemberekkel, valamint postai válaszra már ne kelljen várniuk és a fennmaradó szabadidejükben képezni tudják saját magukat. A fentebb említett lehetőségek megvalósulását a Kharkiv Human Rights Protection Group folyamatosan ellenőrzi, valamint további javaslatokat tesz annak érdekében, hogyan lehetne javítani az aktuális körülményeken.

A szervezet ellenőrei azt is kontrollálják, hogy a fogvatartottak hozzáférnek-e az internethez, és milyen gyakran kapnak hozzáférést. Továbbá a fogvatartott panaszt nyújthat be az interneten keresztül feléjük. Manapság a jogi szabályozás lehetővé teszi, hogy az összes bv. intézetben elhelyezett fogvatartott személy hozzáférhet az internethez és minden intézménynek van Wi-Fi-hálózata, számítógépe és speciális szobája erre a célra.

A szabályozások alapján a fogvatartottaknak joguk van postai úton levelezni, telefonhívásokat kezdeményezni és az internetet használni. A kiadott törvényben²⁵ úgy határozott Ukrajna, hogy az internet használatát anyagi ellenszolgáltatás fejében biztosítja mint egyfajta többletszolgáltatás a fogvatartottak számára. A megoldást úgy tervezték meg, hogy a fogvatartott személy és a hozzátartozó is – mint egy feltöltő kártyás rendszer – tudnak befizetni és egy meghatározott percdíj mellett használni

24 ПОРЯДОК організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет

25 ПОРЯДОК організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет

lehetőséget biztosít a rendszer. Az ilyen módon befolyt pénzzel a fogvatartottak a tartási költségeikhez hozzájárulnak.

Norvégia

Sok külföldi börtönben már táblagépeket is használnak, hogy az elítéltek hozzáférhessenek oktatási anyagokhoz,²⁶ szórakoztató és egyéb forrásokhoz. A norvégiai börtönszemlélet hisz abban, hogy a fogvatartottak sikeres reintegrációjához az oktatásra szükség van, ezért a fogvatartottakat különböző lehetőségekkel inspirálják az edukációra.²⁷

A norvég büntetés-végrehajtási rendszer évek óta törekszik az e-learning börtönökben történő bevezetésére, kiterjesztésére és a lehetőségek bővítésére. A norvég tanterv céljának szerves részét képezi a digitális eszközök használata. Korábban voltak regionális projektek, amelyek megpróbálták kihasználni az online oktatás előnyeit. Ez irányú erőfeszítéseket eddig mindig nemzeti forrásból finanszírozták. Az elmúlt évek központi célja egy egységes nemzeti e-tananyag struktúra bevezetése volt Norvégia összes büntetés-végrehajtási intézetében.

Az alacsony biztonságú börtönökben az elmúlt évtizedben kezdték használni az interneten keresztül történő oktatást. Ehhez egy tanulási platformot használnak, amelyet egy külső intézmény biztosít a nyílt interneten keresztül, és a platformhoz hozzáférő fogvatartottak ténylegesen hozzáférnek a teljes internethez. „It’s learning”-nek²⁸ hívják, és változatos tananyagokat kínál, és lehetővé teszi a normál iskola követését kívülről. Ez a tanulásmenedzsment rendszer saját kurzusok importálását is lehetővé teszi, és ezen belül fejleszthető a tartalom.

Norvégiában azonban a fogvatartottak jelentős hányada szigorított börtönökben van elhelyezve, ezért a börtönök oktatásáért felelős kormányzója, egy ott is használható e-learning rendszer kifejlesztésére koncentrált. 2009-re a büntetés-végrehajtási szervezet és az oktatási hatóságok szoros együttműködésében egy központi rendszeren került kiépítésre. Központi eleme egy vezérlő egység, amely lehetővé teszi az összes internetes hozzáférést és a forgalom vezérlését.

Az új hálózat, amely az összes börtönt kiszolgálja, az „IFI – Internet for Inmates” nevet viseli. Erre a modellre az a jellemző, hogy kizárólag a nyílt interneten elérhető tananyagokat használja. Ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy a fogvatartottak szabad hozzáféréssel rendelkeznek az internethez. Ennek az online rendszernek az

26 Norvégiában az internetet oktatáshoz és képzések lebonyolításához használják.

<https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/monteirobarrosleite2015.pdf>

27 Hammerschick, W. (2010)

28 It’s learning rendszer hivatalos honlapja: <https://itslearning.com/global/>

a célja, hogy a fogvatartottak minden oktatási okból releváns oldalhoz hozzáférjenek. A rendszer megoldása azon alapul, hogy az internetes weboldalakat különböző kategóriákba sorolja.

Egy nemzetközi cég felel a webhelyek kategóriákba sorolásáért. Például: az Index a hírek kategóriában, a Google pedig a keresőmotorok kategóriájában lenne. Több mint százféle típus létezik. Ezek között vannak az oktatásnak, a sportnak, az utazásnak, de a pornográf tartalmú oldalaknak,²⁹ a fegyvereknek és a kábítószernek, pszichoaktív szereknek szentelt kategóriák is. A magas biztonsági kockázatot jelentő fogvatartottak által elérhető weboldalak biztonságosnak tekintett kategóriákra korlátozódnak.

A nem kategorizált oldalak blokkolva vannak. Az engedélyezett kategóriákon kívül van egy MI-t alkalmazó kommunikációs szűrő, amely blokkolja az üzenetek kiküldésére irányuló kísérleteket. Annak érdekében, hogy ez a szűrő teljesen hatékony legyen, minden beépülő modul blokkolva van, így azonban kevésbé biztosít interaktív használatot. A felhasználók a netes portálokon olvasni minden esetben tudnak, de írni már nem. A hasznosabbá tétel érdekében kivételek is léteznek ez alól a szigorú kommunikációs szűrő alól. Az oktatási weboldalakkal való interakció lehetővé tételéhez a szkriptek vagy „sütik” bekapcsolhatók, és az interaktivitást blokkoló beépülő modulok vagy egyéb funkciók megnyithatók. Az engedélyezett interaktivitás azonban egy oldallal való kommunikációra korlátozódik, és nem a börtön falán kívüli emberekkel való kapcsolattartásra. Ez a fajta megoldás biztonságosnak tekinthető minden szempontból.

Minden börtön és munkaállomás egy országos központhoz és az ottani szerverstruktúrához kapcsolódik. Ebből a központból irányítja az intézet az internetes forgalmat, a felhasználókat és a számítógépeket. Amikor egy számítógép belép az IFI tartományba (hálózatba), erős szabályzatok zárolják a számítógépet, hogy korlátozzák az illetéktelen hozzáférést az internethez.

A központ naplózza, hogy melyik fogvatartott mit nézett, mikor látogatott meg egy-egy weboldalt és melyik számítógépnél ült. A kategóriákban és az egyes interaktív honlapon történő felülvizsgálatot a tanárok kérésére a központi rendszerben végzik.

Az online oktatás az osztálytermekben történik, ahol a munkaállomások vannak. Az e-learning témái tulajdonképpen bármire vonatkozhatnak, az interneten elérhető anyagoktól függően, amelyeket a bejegyzés után kategorizáltak vagy megnyitottak. Nincsenek szabványosított fogalmak, hogy az elektronikus tananyagot hogyan és milyen mértékben használják.

29 <https://www.ibtimes.co.uk/norwegian-prisons-restrict-inmates-access-porn-that-threatens-peace-security-1513525>

Finnország

Az elítéltek kezdetben csak a „Moodle”³⁰ elnevezésű digitális platformhoz kaptak hozzáférést, hogy továbbtanulhassanak. A hatóságok egy külső fejlesztővel közösen hozták létre a rendszert, és biztonsági felülvizsgálatot végeztek annak érdekében, hogy megfeleljen az Európai Bizottság általános adatvédelmi rendeletének és biztonsági előírásainak. A Finnországban található hämeenlinnai női börtönben elkészült és használt új rendszert először a személyzet és a fogvatartottak képzésére használták.

Az elítéltek az elhelyezési részlegükre laptopot kaptak és a rendszer segítségével üzeneteket küldhettek, fogadhattak, videóhívásokat kezdeményezhettek a személyi állománnyal és szeretteikkel. A zárkaterminál korlátozott internet-hozzáféréssel rendelkezik, de lehetővé teszi a bűnelkövetők számára, hogy a Moodle rendszer segítségével tanuljanak, online vásároljanak, és hozzáférjenek számos más gondosan kiválasztott weboldalhoz, amelyek segítik a reintegrációt és a mindennapi életvitelt. Ez utóbbiak közé tartoznak a civil szervezetek és a szociális szolgáltatások honlapjai.

Ezen kívül a fogva lévő személyek online hozzáférést kapnak a tanuláshoz szükséges alapvető irodai eszközökhöz, e-könyvekhez és hangos könyvekhez is. Videóhívásokon keresztül kommunikálhatnak más hatóságokkal, együttműködő partnerekkel és a börtön egészségügyi személyzetével is. A fogvatartottak már befejeztek több ingyenes és online tanfolyamot. Ilyen az „Elements of AI”³¹ névre keresztelt oktatás is.

Egy finn börtönben készült interjú során felmért fogvatartotti nézetekből arra lehet következtetni, hogy a digitális készségek reménysugarat és motivációt adnak az élet újrakezdéséhez, pozitív kilátásokkal. Speciális eset, hogy az egyik fogvatartott a VR-technológiát teszteli és a számítógép-kezelés alapjait tanulja meg a turkui zárt börtönben.³²

A bűnelkövetők a mentális egészségük érdekében online terápiás programokon vagy fórumokon vehetnek részt, melyek pszichológia és érzelmi támogatást nyújtanak számukra. A megkérdezettek „stabilabbak” mentális szempontból és szívesebben használnak ilyen típusú segítséget annak ellenére, hogy korlátozott a hozzáférési lehetőség a világhálózhoz, azáltal különböző programokhoz a börtönökben.

Az internethasználat veszélyei a büntetés-végrehajtási intézetekben

A web használata a börtönökben nem jelentheti a biztonság veszélyeztetését. Az internetes hozzáférés szigorú korlátozások alá kell, hogy essen, ezzel megelőzve az

30 Moodle rendszer hivatalos honlapja: <https://moodle.com/services/support-training>

31 Elements of AI hivatalos honlapja: <https://www.elementsofai.com>

32 <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikat/jayhtestiedot/vankilat/turunvankila.html>

illegális tevékenységeket és a veszélyes kommunikációt. A börtönbeli internetes háálózatoknak szűrőrendszerekkel kell rendelkezniük, amelyek blokkolják a tiltott vagy káros tartalmakat.³³

A fogvatartottaknak meg kell felelniük bizonyos szabályoknak és előírásoknak a web használata során, hogy fenntartsák a börtönök belső rendjét és biztonságát. Mindemellett a rendészeti vezetőknek kiemelt szerepük van az internet használatának felügyeletében az intézetekben.

Először fontos, hogy rendelkezzenek megfelelő képzéssel és ismeretekkel az internetes technológiák és veszélyek terén. Másodszor szükség van hatékony eljárások kidolgozására a tevékenységek ellenőrzésére és korlátozására.³⁴ Harmadszor rendszeres kontroll és monitorozás szükséges annak érdekében, hogy az internetet biztonságosan használják a fogvatartottak, és hogy az illegális tevékenységeket időben észleljék, megelőzzék.³⁵

A korábban említett korlátozások között elsőként tűzfalak telepítése segíthet megakadályozni a nem kívánt hozzáférést, és védelmet nyújthat a külső támadásokkal szemben. Másodszor a webes szűrők használata lehetővé teszi a fogvatartottak tevékenységének ellenőrzését és korlátozását azért, hogy elkerüljék az illegális tartalmakhoz való hozzáférést.

Konklúzió és zárszó

Tanulmányunkban bemutattuk a norvég, ausztrál, amerikai, belga és finn rendszereken keresztül a bevezetett technikai újításokat. Ezek a fogvatartotti reintegrációt támogatják mindamellett, hogy a börtönök külvilágtól történő elszigeteltségét csökkentik. Általánosságban elmondható a világ országainak rendszereivel kapcsolatban, hogy a fejlesztések bevezetése során a támogató szervekkel történő gyors és egyszerű kapcsolattartás, valamint az oktatás mint reintegrációs tevékenység végrehajtása volt az elsődleges cél. Azonban a bemutatott országok eseteiben már a családtagokkal való kapcsolattartás elősegítése is megjelent különböző formákban.

A PrisonPC, illetve a PrisonCloud rendszereken keresztül a fogvatartottaknak a zárkájukban korlátozott internetelérés van biztosítva mindamellett, hogy a rendszer online oktatási platformot biztosít. Az említett rendszerek egy biztonságos környezetben belül az elítéltek számára szabadidős tevékenységre is lehetőséget biztosít. Az internetelérés során a fogvatartottak kontrollált, „fehérlistas” szűrővel ellátott környezetben, e-mail rendszeren keresztül kommunikálhatnak a hozzátartozóikkal. Ezzel a kapcsolattartást gyorsabbá, könnyebbé és papírmentessé téve.

33 A belgiumi és az amerikai rendszerek jó példák lehetnek.

34 A korábban bemutatott példák jó gyakorlatok lehetnek.

35 Bagaric, M., Fischer, N., Hunter, D. (2017) p. 294-302.

A TRULINCS és a CORRLINKS egységes alkalmazása az amerikai börtönökben lehetővé teszi a fogvatartottak e-mailen keresztül történő kapcsolattartását. A két említett rendszer külön szerveren keresztül üzemel, amelyeken keresztül a fogvatartottak és az engedélyezett kapcsolattartók vagy szervezetek üzenetet válthatnak egymással.

A Moodle rendszert a világ több pontján is alkalmazzák oktatási céllal. A finnországi börtönökön belül is ugyanez az irány, kibővítve a tanuláshoz szükséges webes felületek elérhetőségével. A fogvatartottak a zárkájukban táblagépeken keresztül is hozzáférnek a felületekhez, emiatt a képzésben való részvétel gördülékenyebben, valamint eredményesebben zajlik.

A fejlesztéseknek hála a finn rendszerben lehetőség nyílt arra, hogy a VR-technológiát is tanulmányozzák a fogvatartottak a foglalkozások során. Az IFI hálózat beállítása és koordinálása egy külsős cégre van bízva. Ez a vállalat ellenőrzi a különböző webes elérhetőségeket és csoportokba sorolja, majd szükség esetén felülvizsgálja azok relevanciáját. A fogvatartottak magaviseletük alapján kapnak hozzáférést a kialakított webhely csoportokhoz.

Az ukrán rendszerben a fogvatartottak a jogszabályi háttérben foglalt oldalakat szabadidejükben ellenszolgáltatás fejében megtekinthetik. Ezt többszolgáltatásként vehetik igénybe. A fogvatartottak oktatási és kapcsolattartási lehetőségek mellett önfejlesztéssel kapcsolatos weboldalakat is megtekinthetnek, ezzel elősegítve az egyéni preferenciákon alapuló reintegrációt.

A börtönök feladatuknak tekintik a fogvatartottak felkészítését a szabadulásra és az életre a falakon kívül, ezért fontos, hogy legalább alapszinten megtanítsák nekik a digitális készségeket, például az érintőképernyős technológiákat és a digitális eszközök használatát. Azonban nem lehet teljesen szabad hozzáférést biztosítani az információs és számítógépes technológiákhoz. Fontos, hogy megakadályozzák az illegális kommunikációs eszközök terjedését és használatát.

Biztonsági szempontból is érdemes lehet ellenőrzött hozzáférést biztosítani,³⁶ ami különösen előnyös lehet a fogvatartottaknak a családjukkal való kapcsolattartásban, a pozitív társadalmi kapcsolatokban, valamint a rehabilitáció és a szabadulás során a munkába állásban, a hatóságokkal való kommunikációban és az online ügyintézésben. A digitális eszközök és technológiák alkalmazása segíthet a börtönkörnyezet normalizálásában, és csökkentheti a börtönbeli és a szabad világ közötti távolságot. Fontos azonban meghatározni, hogy kiknek és milyen helyzetekben biztosítható az ellenőrzött hozzáférés.

36 Kontroll alatt tartható lenne a külvilággal való kommunikáció és feltehetően kevesebb lenne a tiltott tárgy a börtönökön belül.

Felhasznált irodalom

- Amerikai Szövetségi Börtönhivatal hivatalos oldala, TRULINCS rendszer működése
Online: <https://www.bop.gov/inmates/trulincs.jsp> (Letöltés ideje: 2023. október 25.)
- Bagaric, Mirko – Fischer, Nick – Hunter, Dan (2017): The Hardship That is Internet Deprivation and What it Means for Sentencing: Development of the Internet Sanction and Connectivity for Prisoners. *Akron Law Review*, 2. szám, p. 286-287.
- Corrlink rendszer hivatalos honlapja. Online: <https://www.corrlinks.com/Login.aspx> (Letöltés ideje: 2023. október 25.)
- Elements of AI hivatalos honlapja. Online: <https://www.elementsofai.com/> (Letöltés ideje: 2023. november 12.)
- Hammerschick, Walter (2010): Report on e-learning in European prisons - Concepts, organisation, pedagogical approaches in prison education. Online: https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/report_on_e-learning_in_european_prisons.pdf# (Letöltés ideje: 2024. január 10.)
- Hegedűs Judit – Ivaskovics Krisztián (2016): Büntetés-végrehajtásban dolgozók nézetei a reintegrációról. *Alkalmazott Pszichológia*, 4. szám, p. 71-92. <https://theconversation.com/despite-public-outrage-web-access-for-prisoners-isnt-a-luxury-item-heres-why-88803> (Letöltés ideje: 2023. november 14.)
- <https://www.ibtimes.co.uk/norwegian-prisons-restrict-inmates-access-porn-that-threatens-peace-security-1513525> (Letöltés ideje: 2023. december 28.)
- <https://www.prisonpc.com/> (Letöltés ideje: 2023. november 5.)
- <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/vankilat/turunvankila.html> (Letöltés ideje: 2023. november 12.)
- It's learning rendszer hivatalos honlapja. Online: <https://itslearning.com/global/> (Letöltés ideje: 2024. január 10.)
- Knight, Victoria (2017): Digitizing the Prison: The Light and Dark Future. *Prison Service Journal*, 231. szám, p. 22-30.
- Moodle rendszer hivatalos honlapja. Online: <https://moodle.com/services/support-training/> (Letöltés ideje: 2023. november 12.)
- Ohioi Rehabilitációs és Javítási Minisztérium hivatalos oldala. Online: <https://drc.ohio.gov/> (Letöltés ideje: 2023. november 12.)
- Robberechts, Jana (2020): Digital privacy behind bars. *Prison Service Journal*, 248. szám, p. 10-16.
- Szövetségi bűnügyi védőügyvédek és börtöntanácsadók oldala, Corrlinks rendszer működési leírása. Online: <https://federalcriminaldefenseattorney.com/prison-life/corrlinks-inmate-email-trulincs/> (Letöltés ideje: 2023. október 25.)

Felhasznált jogszabályok

- 29/2021. (V. 19.) BVOP utasítás a telekommunikációs eszköz útján történő elektronikus kapcsolattartás eljárásrendjéről. Online: <https://njt.hu/jogszabaly/2021-29-B0-3M> (Letöltés ideje: 2024. április 2.)
- 35/2020. (VII. 16.) BVOP utasítás a Telekom hálózatos, nem nyilvános mobil távközlési szolgáltatás fogvatartottak részére történő működtetésével kapcsolatos feladatokról Online: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-35-B0-3M> (Letöltés ideje: 2024. április 2.)
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról. Online: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300240.tv> (Letöltés ideje: 2024. április 2.)
- ПОРЯДОК організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет (Ukraina Igazságügyi Minisztériuma által kiadott a fogvatartottak globális internethez való hozzáféréseinek megszervezésére vonatkozó eljárás jóváhagyásáról szóló rendelet eredeti neve). Online: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1280-17#n16> (Letöltés ideje: 2024. január 17.)

